herpy

WARANY

Waran Goulda

Varanus gouldii

Varanus gouldii to duży, aktywny w dzień waran naziemny, występujący na większości obszaru Australii i w południowej Papui-Nowej Gwinei. Kopie, szybko biega i zjada niemal wszystko, co zdoła obezwładnić. Gatunek jest odporny w niewoli, ale dorasta do 160 cm, dlatego wymaga terrarium budowanego samodzielnie lub całego pomieszczenia, mocnego grzania oraz opiekuna z doświadczeniem w utrzymywaniu dużych waranów.

Rodzina: Varanidae Nazwa angielska: Sand Monitor Dawna nazwa: *Varanus gouldii flavirufus; Varanus flavirufus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**100-160 cm** długość całkowita z ogonem
Waga	**2 000-6 000 g**
Długość życia	**10-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Pustynia, półpustynia i sawanna**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**300 × 150 × 150 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**25-35 °C**
Miejsce wygrzewania	**50-58 °C**
Temperatura w nocy	**20-24 °C**
Wilgotność	**30-60%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady i kręgowce**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**5-17 jaj**
Zniesienia w roku	**1-2**
Inkubacja	**180-190 dni** przy 28-31 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Varanus gouldii to masywnie zbudowany, długonogi waran o spiczastym pysku i wyraźnie bocznie spłaszczonym ogonie. Barwa podstawowa jest żółtobrązowa do szarobrązowej, z jaśniejszymi i ciemniejszymi poprzecznymi pasami oraz plamami, a za okiem biegnie ciemny pas z jasnym obrzeżeniem. Koniec ogona jest żółtawy. Przy opisaniu gatunku w 1838 roku zwrócono uwagę na dwa żółte paski po bokach szyi. Gatunek osiąga do 160 cm długości całkowitej, średnio około 130-140 cm, i waży do około 6 kg. Samice ważą średnio tylko około jednej trzeciej masy samców. Długość ciała od pyska do kloaki nie jest udokumentowana.

Taksonomia była zagmatwana. Dawniej uważano, że *V. gouldii* obejmuje kilka form, które dziś są odrębnymi gatunkami, m.in. *V. rosenbergi* i *V. panoptes*, a starsza literatura je ze sobą miesza. Dane i doświadczenia ze starszych tekstów i z handlu nie zawsze dotyczą więc właśnie tego gatunku. Pustynna forma *V. g. flavirufus* z wnętrza Australii jest nieco mniejsza i przez

niektórych autorów traktowana jako odrębny gatunek (*V. flavirufus*). W naturze gatunek można pomylić z *V. panoptes* i *V. tristis*. Epitet gatunkowy upamiętnia prawdopodobnie angielskiego ornitologa Johna Goulda.

To aktywny, ciekawski i czujny gatunek, który w ciągu dnia przeszukuje swój teren, przewraca kamienie i wykopuje zdobycz. Potrafi stanąć na tylnych nogach, by się rozejrzeć. Nie jest to zwierzę do brania na ręce dla przyjemności, ale młode przyzwyczajane do spokojnego kontaktu mogą stać się dość oswojone.

Jeśli rozważasz ten gatunek: dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium budowanego samodzielnie, o wymiarach co najmniej 300 × 150 cm, z głębokim podłożem, mocnym grzaniem i całymi ofiarami co tydzień, a trzeba liczyć się z tym, że przeżyje co najmniej 10-20 lat. Część podanych wartości dotyczących hodowli zaczerpnięto od pokrewnych australijskich waranów naziemnych lub są one szacunkowe.

Występowanie i środowisko

Varanus gouldii występuje na dużej części kontynentalnej Australii na terenach trawiastych, sawannach, w widnych lasach i na obszarach suchych. Czerwony interior, na zachód aż po Canning Stock Route w Australii Zachodniej, zamieszkuje forma *V. g. flavirufus*. Gatunek występuje także w południowej Papui-Nowej Gwinei.

Okaz typowy (neotyp) pochodzi z Karrakatta koło Perth w Australii Zachodniej. Populacja jest liczna i szeroko rozprzestrzeniona.

> **Naturalny zasięg:** Australia i Papua-Nowa Gwinea.

ŚRODOWISKO

Varanus gouldii żyje przede wszystkim na ziemi i spotyka się go w wielu typach siedlisk: w widnych lasach, na terenach trawiastych, sawannach, w zaroślach i na suchych obszarach pustynnych. Kopie duże nory, w których chroni się przed upałem, zimnem i wrogami, korzysta też ze szczelin skalnych i dziuplastych drzew.

Klimat jest bardzo zmienny. W części Queenslandu letnie dni mają średnio około 37 °C, a zimowe około 23 °C, przy nocach około 12 °C. Zwierzęta są aktywne w dzień, a w nocy i w chłodnej porze roku chowają się w norach; tam, gdzie zima jest chłodna, przechodzą okres spoczynku zimowego. Jaja często składane są głęboko w termitierze, 50-60 cm pod powierzchnią, a termity naprawiają kopiec, dzięki czemu temperatura i wilgotność pozostają stabilne. Pokarmem jest wszystko, co zwierzę zdoła obezwładnić: młode zjadają głównie owady i małe jaszczurki, dorosłe także małe ssaki, ptaki, skorupiaki, skorpiony, węże, płazy, jaja i padlinę.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Dorosłe zwierzę potrzebuje znacznie więcej niż typowe terrarium ze sklepu: terrarium budowanego samodzielnie lub pomieszczenia o wymiarach co najmniej 300 × 150 × 150 cm (długość × szerokość × wysokość) dla jednego osobnika. Wymiary te wynikają z praktycznej zasady, że terrarium powinno być dwa razy dłuższe od zwierzęcia i tak szerokie jak ono. Terrarium dla dwóch osobników musi być co najmniej o 50 % większe. Dobrze sprawdza się też woliera zewnętrzna o wymiarach 450 × 200 × 200 cm z około 60 cm warstwą piasku.

Młode można na początku trzymać w pojemniku o wymiarach około 90 × 60 × 60 cm, ale szybko rosną i w ciągu pierwszego lub drugiego roku trzeba je przenieść do większej przestrzeni.

Podłoże musi być głębokie: 40-60 cm piasku i ziemi, w których nora utrzyma się bez zawalenia. Gatunek wykopuje rośliny, więc nie warto ich stosować. Urządź kilka kryjówek, np. duże wydrążone pnie, rury korkowe i kamienne jaskinie, w które zwierzę może się wcisnąć: czuje się najbezpieczniej, gdy ciało dotyka ścian kryjówki. Duży kamień do wygrzewania w ciepłej części długo w nocy oddaje ciepło i często staje się ulubionym miejscem do spania. Kamienie muszą leżeć stabilnie na dnie terrarium, aby się nie przewróciły, gdy zwierzę podkopuje się pod nie. Pokrywa lub drzwi muszą być szczelne i zamykane na zamek, bo gatunek jest silny i potrafi się wspinać. Wszystkie źródła ciepła muszą być osłonięte, żeby zwierzę się nie poparzyło. W wolierze zewnętrznej pod podłożem należy ułożyć siatkę, aby zwierzę nie wykopało się na zewnątrz.

TEMPERATURA

Varanus gouldii uwielbia słońce i potrzebuje dużego gradientu temperatur.

W dzień chłodna część terrarium powinna mieć 25-28 °C, a powietrze tuż pod lampami w ciepłej części u dorosłych osobników powinno osiągać około 47 °C. Powierzchnia miejsca do wygrzewania musi osiągać 50-58 °C, mierzone termometrem na podczerwień na samej powierzchni, nie w powietrzu. Młode potrzebują ciepłej strony o temperaturze około 35 °C, chłodnej około 26 °C i miejsca do wygrzewania do 58 °C. Stosuj kilka żarówek i duże powierzchnie, aby duże zwierzę mogło całe znaleźć się w cieple, i zapewnij cień oraz chłodniejsze strefy, w których może się schłodzić. Na noc grzanie się wyłącza, a temperatura spada do 20-24 °C.

Kontroluj temperatury termometrem na podczerwień i termometrem cyfrowym z sondą. Zbyt niskie temperatury powodują słabe trawienie i słaby wzrost, a zbyt skoncentrowane ciepło i nieosłonięte żarówki prowadzą do oparzeń. Zwierzęta trzymane na zewnątrz zakopują się i przechodzą spoczynek zimowy, gdy robi się zimno; spoczynek zimowy w terrarium wymaga doświadczenia.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Gatunek pochodzi z suchych i gorących regionów. Utrzymuj wilgotność powietrza na poziomie 30-60 % i zadbaj o dobrą wentylację. Najważniejsze jest to, by podłoże było lekko wilgotne w głębi, dzięki czemu nory się trzymają, a jego powierzchnia pozostawała sucha. Lekko wilgotna kryjówka pomaga podczas linienia, jeśli skóra nie schodzi.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Umieść duże, ciężkie i płaskie naczynie z wodą w chłodnej części, tak aby zwierzę nie mogło go przewrócić, i wymieniaj wodę codziennie. Zwierzę z niego pije, a duże osobniki mogą się w nim kłaść, by się schłodzić. Ustaw naczynie daleko od miejsca do wygrzewania, aby woda nie nagrzewała się zbytnio, a wilgotność powietrza nie rosła niepotrzebnie. *Varanus gouldii* nie pływa tak jak warany wodne, więc naczynie nie musi być głębokie, ale powinno być na tyle duże, by zwierzę mogło się w nim położyć.

OŚWIETLENIE I UVB

Varanus gouldii jest aktywny w dzień i żyje w pełnym słońcu. Ponieważ gatunek wygrzewa się w otwartym terenie, zaleca się UVB odpowiadające strefie Fergusona 3: mocną świetlówkę UVB (T5 HO, 12-14 %), która daje indeks UV około 4-6 w miejscu do wygrzewania i obejmuje mniej więcej połowę długości terrarium. Zawsze musi być dostępny cień, w którym zwierzę może się schronić.

Niech długość dnia podąża za porami roku: dłuższy latem, krótszy zimą. Białe żarówki z reflektorem dają zarówno ciepło, jak i światło, np. żarówka 100 W w ciepłej części przez około 10 godzin dziennie. Wymieniaj świetlówki UVB zgodnie z zaleceniami producenta.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

ŻYWIENIE

Varanus gouldii zjada wszystko, co zdoła obezwładnić, a pokarm powinien być urozmaicony i składać się z całych ofiar. Młode dostają owady (świerszcze, karaczany, mączniki) i posiekane noworodki myszy, a dorosłe myszy, szczury, kurczęta, przepiórki, szyje kurczaka i mięso kangura. Jaja i owady mogą być częścią diety przez całe życie.

Rosnące młode karmi się codziennie: tyle posiekanych myszy i owadów, aż stracą zainteresowanie, a później w ciągu dnia jeszcze kilka sztuk. Dorosłe karmi się co 3-5 dni, zależnie od tego, jak duży był ostatni posiłek. Ofiara nie może być szersza niż głowa zwierzęcia, ponieważ mniejsze ofiary łatwiej się trawią. Przekarmianie to najczęstszy problem w niewoli: gdy gryzonie stają się głównym pokarmem, warany szybko tyją, a zbyt tłusty pokarm obciąża wątrobę. Unikaj przetworzonej karmy dla psów i kotów.

Całe ofiary z kośćmi pokrywają większość zapotrzebowania na wapń, a owady dla młodych oprósza się wapniem.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Bezpieczeństwo: *Varanus gouldii* jest duży, szybki i czujny. Gdy czuje się zagrożony, może stanąć na tylnych nogach, napompować się, syczeć i uderzać ogonem. Pazury są silne, a ugryzienie zwierzęcia mierzącego ponad metr może spowodować głębokie rany szarpane, które krwawią i goją się powoli. Uderzenie ogonem może zostawić paskudne zadrapania, zwłaszcza od w pełni wyrośniętych samców.

Młode przyzwyczajają się do brania na ręce i mogą stać się dość oswojone, ale nawet oswojone zwierzę potrafi mocno ugryźć i podrapać. Bierz zwierzę na ręce tylko wtedy, gdy to konieczne, aby mniej się stresowało, a przy dużych osobnikach używaj skórzanych rękawic. Trzymaj się stałych, spokojnych rutyn. Przy karmieniu używaj długiej pęsety lub szczypiec i nie

wkładaj rąk do terrarium, gdy w pobliżu jest jedzenie. Każde branie na ręce wykorzystaj do obejrzenia zwierzęcia pod kątem objawów choroby.

Gady często są nosicielami salmonelli. Dokładnie myj ręce po każdym kontakcie ze zwierzęciem, podłożem, wodą i pokarmem i nie zostawiaj dzieci samych ze zwierzęciem.

Trzymaj zwierzęta pojedynczo. Gatunek zjada mniejsze warany, a dorosłych osobników nie należy bez potrzeby trzymać razem. Para wymaga bardzo dużego pomieszczenia i musi być pod obserwacją.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

U *Varanus gouldii* samce są znacznie większe i cięższe od samic, które ważą tylko około jednej trzeciej ich masy, więc u dorosłych osobników płeć zdradza wielkość. Młode osobniki trudno sklasyfikować pod względem płci; u pokrewnych waranów wymaga to doświadczonego weterynarza. Wiek i wielkość w momencie osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są znane. Samice muszą być w pełni wyrośnięte i w dobrej kondycji, zanim złożą jaja, aby składanie jaj nie wyczerpało ich zapasów wapnia.

GODY I KOPULACJA

Varanus gouldii był rozmnażany wiele razy, zarówno w ogrodach zoologicznych, jak i u prywatnych hodowców. W naturze zwierzęta kopulują w porze deszczowej: samiec kopie przy gnieździe samicy i kopuluje z nią przez kilka dni. Na zewnątrz w Queenslandzie zwierzęta kopulują w październiku i listopadzie, po spędzeniu zimy w norze, a samica składa jaja w grudniu. Sezon rozrodczy wyzwalają prawdopodobnie sezonowe zmiany temperatury i długości dnia, a obfitość całych ofiar sprzyja rozrodowi i może skutkować kilkoma zniesieniami.

Łączenie samicy z samcem musi odbywać się stopniowo i pod ścisłym nadzorem, bo to dwa duże, silne zwierzęta.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

W naturze samica składa zwykle 10-17 jaj, w niewoli 5-17 jaj, i może złożyć dwa zniesienia w roku. W naturze samica kopie korytarz o długości 50-60 cm w głąb termitiery i składa jaja w komorze na jego końcu. W niewoli potrzebuje dużego pojemnika z co najmniej 50 cm wilgotnego piasku lub wilgotnej ziemi, w którym może wykopać komorę. Bez odpowiedniego miejsca może zatrzymywać jaja, co może stać się poważne. Jeśli jest osłabiona, ma wzdęty brzuch albo kopie całymi dniami, nie składając jaj, należy skontaktować się z weterynarzem.

INKUBACJA

Jaja wyjmuje się ostrożnie, bez obracania, i umieszcza w wermikulicie zmieszanym z wodą w proporcji 1:1 wagowo. W temperaturze 28-31 °C wyklucie następuje po około 180-190 dniach. Trzymaj pojemnik zamknięty, z małymi otworami wentylacyjnymi, i regularnie go sprawdzaj.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode szybko rosną i od razu potrzebują jedzenia. Trzyma się je pojedynczo w pojemnikach o wymiarach około 90 × 60 × 60 cm z ciepłą stroną o temperaturze około 35 °C, miejscem do wygrzewania do 58 °C i chłodną stroną około 26 °C, z kryjówkami i głębokim podłożem. Karm je codziennie małymi owadami i posiekanymi noworodkami myszy, aż stracą zainteresowanie, a później w ciągu dnia daj jeszcze kilka sztuk. Daj im czas na aklimatyzację, zanim zaczniesz brać je na ręce. Młode szybko stają się duże i silne, więc miejsce dla nich trzeba zaplanować, zanim zacznie się rozmnażanie.

Zdrowie i częste błędy

Varanus gouldii jest odporny w niewoli. Zwierzęta utrzymywane poza Australią pochodzą z hodowli, a warany z hodowli są na ogół odporniejsze, spokojniejsze i łatwiejsze w rozmnażaniu niż odłowione z natury. Poniższa lista dotyczy ogólnie dużych, naziemnych waranów.

- Oparzenia od nieosłoniętych i zbyt skoncentrowanych źródeł ciepła, zwłaszcza u dużych zwierząt leżących pod pojedynczą żarówką.
- Przegrzanie: zwierzę musi zawsze mieć możliwość ucieczki od ciepła do cienia lub chłodnej nory.
- Zbyt niskie temperatury, które powodują słabe trawienie, słaby wzrost i osłabienie odporności.
- Otyłość i problemy z wątrobą z powodu zbyt wielu gryzoni i zbyt częstego karmienia.

- Osteoporoza przy niedoborze wapnia, D3 i UV, zwłaszcza u szybko rosnących młodych i samic składających jaja.
- Pasożyty i stres, zwłaszcza u świeżo kupionych zwierząt. Zleć badanie próbki kału, pozwól nowym zwierzętom spokojnie się zaaklimatyzować i zapytaj sprzedawcę o pochodzenie zwierzęcia i dokumenty.
- Ugryzienia przez żywe ofiary, które mogą powodować zakażone rany. Podawaj ofiary martwe.
- Salmonella, którą mogą zarazić się ludzie.

Zwróć się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je przez kilka tygodni lub wydaje się osłabione.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.